Studiedag kleine *Andrena*'s

Pim Kuijken

Op 22 januari hielden we onze jaarlijkse studiedag. Dit keer ging het over de kleine *Andrena*'s. Een tiental enthousiaste leden was vroeg naar Amsterdam getogen waar we te gast waren op de afdeling Entomologie van het Zoologisch Museum.
Henny Wiering begon met een uitleg over deze moeilijke groep onder de *Andrena*'s.
Het genus *Andrena* komt voor in Europa, Noord Afrika, Azië en Noord Amerika. Er zijn zo'n 600 soorten bekend. De West-palearctische soorten worden door Warncke ondergebracht in 62 subgenera. In Nederland zijn 72 soorten gevonden.
Het subgenus *Micrandrena* is het grootste met in het west- palearctische gebied al 80 tot 90 soorten.

De kleine *Andrena*'s behoren hoofdzakelijk tot het subgenus *Micrandrena*, vroeger ook wel *Andrenella* genoemd. Daarnaast komen kleine *Andrena*'s in Nederland en omgeving voor in de volgende subgenera:
- *Aciandrena* Warncke 1968, niet in Nederland
- *Aenandra* Warncke 1968, niet in Nederland, soort *A. aenaeiventris* Moraw.
- *Distrandrena* Warncke 1968, in Nederland *A. distinguenda* Schck.
- *Fumandrena* Warncke 1975, niet in Nederland
- *Graecandrena* Warncke 1968, niet in Nederland, soort *A. impuntata* Per.
- *Notandrena* Perez 1890, in Nederland o.a. *A. nitidiuscula* Schck.
- *Parandrena* Robertson 1897, in Nederland *A. ventralis* Imhoff
- *Poevilandrena* Hedicke 1933, in Nederland *A. viridescens* Viereck
- *Stenomelissa* Hirashima & LaBerge 1965, in Nederland *A. coitana* Kirby

Binnen de *Micrandrena* Ashmead 1899 worden in het west-palearctische gebied drie groepen onderscheiden:
Groep van *A. proxima* Kirby; "grote" soorten,
Groep van *A. minutula* Kirby; gerimpeld abdomen en soms ook gestippeld,
Groep van *A. enslinella* Stockhert; glad abdomen en duidelijk gestippeld

In tabel 1 staan de soorten van *Micrandrena* die in Nederland voor komen, met daarachter aangegeven of en onder welke naam deze soorten in de diverse determinatieliteratuur vermeld staan

Tabel 1.

	Scheuchl 1997	Dylewska 1987	Schmiedeknecht 1930	v.d. Vecht 1928
A. alfkenella (2 gen.)	+	+	+	+
A. falsifica	+	+	+	+
A. minutula (2 gen.)	+	+	+	+
A. minutuloides (2 gen.)	+	+	+	+
A. niveata	+	+	+	+
A. proxima	+	+	+	+
A. pusilla (2 gen.)	+	+	-	-
A. semilaevis	saundersella	+	saundersella	saundersella
A. strohmella	+	+	+	-
A. subopaca (2 gen.)	+	+	+	+

De vermelding van *A. nanula* door V. d. Vecht uit Nederland is onjuist.

Henny had van elke soort een aantal exemplaren meegenomen. Deze werden door Hans Nieuwenhuijsen via de microscoop vertoond op het TV- scherm en door Henny van commentaar voorzien.
Gewezen werd op de specifieke kenmerken van de verschillende soorten. Daaruit bleek echter wel hoe moeilijk het is om de verschillende kenmerken goed te onderscheiden en te waarderen. Helaas varieert dit nogal eens.
Gelukkig stond Henny ons met raad en daad terzijde en stond klaar voor eventuele extra controle waar velen graag gebruik van maakten.

Van groot belang is een goede preparatie van het materiaal zoals vleugels en poten uit elkaar, genitaal uitprepareren en het abdomen iets laten zakken. Dan is de achterkant van het borststuk goed te zien.
Dat zou voor ons toch vanzelfsprekend moeten zijn?! Helaas springen we daar door tijdgebrek en gebrek aan belangstelling voor de micro-*Andrena*'s nog wel eens wat slordig mee om. Dat is dan weer niet bevordelijk voor een enthousiaste aanpak bij het determineren van deze moeilijke groep.
Kortom het blijft voer voor de doorzetters, de specialisten onder ons.
Henny hartelijk dank. Je hebt ons weer een eind op weg geholpen en we hopen nog lang gebruik te kunnen en mogen maken van jouw enorme kennis op dit terrein. Het doorgeven van deze kennis aan de andere leden is erg belangrijk en wordt door ons zeer op prijs gesteld.

Literatuur

Dylewska, M., 1987. Die Gattung *Andrena* Fabricius (Andrenidae, Apoidea) in Nord- und Mitteleuropa. - Acta Zool. Cracov. 30 (12): 359-708.
Schmid-Egger, C., & E. Scheuchl, 1997. Illustrierte Bestimmungstabellen der Wildbienen Deutschlands und Österreichs, Band III: Andrenidae. - Norbert Präbst Satz & Druck GmbH, Dorfen, 180 pp.
Schmiedeknecht, O., 1930. Die Hymenopteren Nord- und Mitteleuropas. - Verlag Gustaf Fischer, Jena, 1053 pp.
Vecht, J. van der, 1928. Fauna van Nederland, Afl. IV Hymenoptera Anthophila A. *Andrena*. - A.W. Sijthoff's uitgeversmij. Leiden, 144 pp.